

Entitats de custòdia del territori i conservació de la natura: necessitats i oportunitats d'ocupació i professionalització. La visió de la XCT.

Jordi Pietx i Colom; Xarxa de Custòdia del Territori; c. Sagrada Família, 7 (Universitat de Vic); E-08500-VIC (Catalunya); info@custodiaterritori.org; <http://www.custodiaterritori.org/>

Introducció

Aquesta intervenció no és ni una ponència tècnica ni una presentació divulgativa o recopilatòria sobre custòdia del territori. Vol ser una reflexió sobre la visió estratègica que la Xarxa de Custòdia del Territori podria assumir com a col·lectiu, de cara a generar oportunitats per a la professionalització i la creació de llocs de treball a l'entorn de la custòdia i la conservació del territori. Professionalització, ocupació, custòdia i conservació del territori són termes que no és habitual d'associar, però que junts tenen un gran potencial. Termes que hem de vincular en tot moment a aquest concepte de Reconeixement Social que ha de ser un pilar fonamental per consolidar globalment l'acció de les entitats de custòdia del territori.

Aquesta reflexió va motivar que l'Associació Hàbitats-Projecte Rius i la XCT hàgim assumit el repte d'organitzar aquest seminari sobre ocupació, professionalització i custòdia del territori, en el marc del Projecte Ciutadans i Rius, finançat pel Programa de Nous Filons d'Ocupació del Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya, que a més ens ha permès crear tres nous llocs de treball en les nostres entitats que ara estem consolidant¹. Altres entitats públiques de custòdia han desenvolupat projectes de nous filons d'ocupació per a la conservació del medi, però ben poques ONGs ho han fet.

Veureu també que el fil conductor d'aquesta intervenció són les entitats de custòdia, sobretot les entitats privades de custòdia. Tanmateix diferents qüestions fan referència a les entitats públiques i a les administracions locals que actuen d'entitats de custòdia, o s'impliquen en promoure la custòdia. El fet que la XCT sigui un punt de trobada de món públic i privat interessat en la custòdia té un gran potencial en la recerca d'aliances. Aliances que permetin assolir objectius comuns que respongui també a les idees i demandes locals, i que impliquin activament a la població local en els projectes i les missions de les entitats de custòdia.

1. La professionalització, un element per al Reconeixement Social de la custòdia del territori.

Avui la custòdia del territori ha superat la fase de la presència social, i es mostra com una realitat, encara que poc coneguda socialment. La III Reunió de la XCT vol fixar les pautes per a començar la nova fase del reconeixement social de la custòdia del territori, per tal que tots els nivells de la societat prenguin consciència i valorin adequadament la tasca de les entitats públiques i privades de custòdia del territori. Reconeixement social de la custòdia vol dir que sigui coneguda, valorada i participada per la ciutadania, les entitats civils i els agents socials, les empreses i les administracions.

La professionalització de les entitats pot ser una oportunitat i ha de formar part de l'estratègia cap a aquest reconeixement social, si bé aporta tant avantatges com riscos, com veurem més endavant.

---

¹ A l'espai web d'aquesta III Reunió (www.custodiaterritori.org/tercerareuniio) trobareu més informació sobre què va suposar organitzar el Projecte Ciutadans i Rius.

Quadre 1. Col·lectius socials on cal cercar el reconeixement de la custòdia del territori

- Ciutadania
- Entitats civils i agents socials (entitats ciutadanes, sindicats, associacions, col·lectius sectorials...)
- Empreses
- Institucions de mecenatge, patrocini i finançament (fundacions públiques i privades, obres socials, institucions financeres i de crèdit...)
- Administracions (a tots els nivells)

Si la custòdia del territori aconsegueix crear ocupació la societat valorarà la nostra tasca i ens començarà a considerar com un element important dins l'economia social i dins l'estructura econòmica general del nostre país. Però la presència de professionals remunerats a les entitats de custòdia també ha de ser una via per millorar l'eficàcia i la dimensió de les nostres iniciatives de conservació, la consideració social i la captació de recursos vinculada a aquesta consideració social.

Quan les entitats porten a terme iniciatives i acords de custòdia en un marc de treball rigorós, que també inclou el voluntariat com a peça clau, i fan una adequada difusió pública de la seva acció, comencen a situar-se de cara a aconseguir el reconeixement social. Finalment això ha de suposar un increment en el nombre de persones que donen el seu suport a les entitats, en la capacitat de captar recursos, en la participació en les polítiques públiques de conservació de la natura, el paisatge i el patrimoni, i en la capacitat d'establir aliances per a objectius comuns amb diferents col·lectius de la societat.

En definitiva, la consolidació del moviment de la custòdia del territori, des de les entitats petites fins a les més grans, inclosa la XCT, passa per assolir cadascú i com a col·lectiu un llindar suficient de professionalització que doni estabilitat, continuïtat, rigor i qualitat als objectius i les iniciatives de cada entitat de custòdia del territori. Això finalment ha de repercutir al reconeixement social en l'àmbit d'acció de cada entitat i, com a col·lectiu, en el conjunt del país. Globalment, la Xarxa de Custòdia del Territori, com a col·lectiu d'organitzacions, ha de treballar per al reconeixement social del conjunt del moviment de la custòdia del territori.

En conjunt aquest pot semblar un discurs agosarat i poc realista si considerem la situació actual de les entitats de custòdia del territori al nostre país. Però altres sectors de l'economia social com el món del lleure, la cooperació internacional i el suport social sí que han aconseguit unes estructures, uns recursos humans i econòmics i un funcionament més consolidats - mai prou suficients -. I això ho han assolit entre els anys 80 i 90. Ara és el moment que el sector ambiental, i de custòdia del territori en concret, comencem a fer aquest pas endavant.

2. Quines oportunitats d'ocupació pot generar la custòdia?

La custòdia del territori és una disciplina molt àmplia, basada en el treball d'entitats que han de donar resposta a demandes molt diverses. Aquest fet és un repte en si mateix, però proporciona alhora un gran ventall d'oportunitats per crear ocupació a l'entorn de la custòdia. Això també comporta unes necessitats específiques i àmplies de formació, perfil i aptituds dels professionals de les entitats de custòdia del territori però aquest és un aspecte que no aprofundiré aquí.

Tanmateix en petites entitats la figura del professional polivalent i pluridisciplinar, amb aptituds diverses, acostuma a ser el punt de partida, si bé no hauria de ser el punt final. Cal començar a pensar que l'especialització de tasques ha de ser a l'abast de les entitats de custòdia, amb les limitacions que suposa la mida de les entitats. Àmbits tant importants com la gestió i administració de l'entitat, la captació de fons, la comunicació i màrqueting, els projectes d'intervenció i conservació de finques, o diferents tasques informàtiques i de gestió de dades, requereixen de professionals centrats en tasques específiques.

Vull destacar especialment la captació de fons, com a àmbit clau on l'especialització d'una persona de l'entitat només en aquesta tasca, és una via arriscada però que pot ser el desencadenant de la consolidació de moltes entitats².

També cal ressaltar i tenir ben clar que les oportunitats d'ocupació en la custòdia del territori no es limiten al perfils tècnics, si no que hi ha també oportunitats lligades a perfils professionals d'actuació sobre el territori en qüestions com el manteniment d'activitats productives, la gestió d'hàbitats, el manteniment i rehabilitació de construccions, les infraestructures, els serveis als visitants, etc. Aquesta visió més àmplia ha de connectar la custòdia del territori amb el desenvolupament econòmic i social local i rural creat des del propi municipi, des de la decisió de la comunitat local. I alhora ha de ser un element important per generar noves aliances entre les entitats privades de custòdia i els ajuntaments, no només des de les regidories ambientals i de territori, si no des de l'àmbit de promoció econòmica i laboral.

Les actuacions de conservació, manteniment, recuperació i gestió que es puguin portar a terme en finques en propietat o en finques en acord amb els seus propietaris poden crear ocupació en la forma d'empreses o cooperatives de serveis especialitzats en pràctiques tradicionals i de conservació i gestió (pedra seca, millora forestal, manteniment de conreus i pastures, productes tradicionals del bosc, equipaments i interpretació, etc.). Des de l'àmbit local pot fomentar-se l'ocupació en pràctiques d'interès local, però la mateixa XCT podria promoure la creació d'un servei d'aquest tipus si les entitats de custòdia hi veuen l'interès.

Diferents estudis referents a Gran Bretanya, per exemple, mostren oportunitats concretes i casos d'exemple sobre la creació d'ocupació a l'entorn de la custòdia i la conservació de la natura i amb perfils professionals molt diversos³, amb xifres estimades de fins a 18.000 llocs de treball arreu del país (Rayment i Dickie 2001). Tanmateix aquests estudis destaquen la importància la inversió pública i privada en el manteniment i la recuperació de pràctiques agràries, forestals i de manteniment d'elements rurals, que afavoreixin la conservació i la gestió d'hàbitats a l'hora de crear oportunitats econòmiques en aquest sector. Per això, en diàleg amb les administracions, cal aconseguir que aquests programes públics siguin un motor d'aquesta creació d'ocupació en la custòdia del territori.

De cara a començar a explorar oportunitats concretes de creació de llocs de treball la XCT té previst actuar en algunes línies.

La XCT té previst crear una xarxa de nodes experts, professionals, empreses i entitats, que puguin donar resposta a necessitats i serveis puntuals i especialitzats del món de la custòdia. El concepte de nodes experts (o nodes d'expertesa) que ha definit la XCT vol ser una via de resposta a aquesta necessitat d'especialització en la custòdia com a via concreta per generar oportunitats d'ocupació. La idea és que els

---

² Molta bibliografia fa referència a la captació de fons com a aspecte clau per a la consolidació de les entitats de custòdia, per exemple Gardner i altres (2003).

³ Vegeu un recull de treballs en aquest sentit a:

http://www.rspb.org.uk/policy/Economicdevelopment/economics/local_economies/index.asp

nodes experts puguin participar activament com a membres i actuar com a nodes de la XCT en base a uns criteris de treball comuns. D'aquesta manera les entitats que no puguin crear equips especialitzats, o que requereixin un determinat servei de manera puntual, podran accedir-hi a través dels nodes de la XCT.

Quadre 2. Oportunitats d'ocupació a l'entorn de la custòdia del territori

Directes (equips professionals de les entitats de custòdia)
<ul style="list-style-type: none">
• Direcció i administració d'entitats de custòdia (planificació estratègica, gestió de recursos humans i materials, relació i coordinació amb la junta, gestió econòmica, fiscal i comptable, gestió de socis, relació amb patrocinadors, institucions i altres entitats, etc.)
• Recerca de fons
• Tècnics d'entitats de custòdia (negociació i contacte amb propietaris, conservació, gestió i seguiment d'hàbitats i del paisatge, serveis jurídics, urbanístics i de la propietat, serveis informàtics, educació, comunicació i màrqueting, gestió del voluntariat)
• Gestió directa de finques en propietat (activitats agrícoles i forestals, manteniment i conservació, estudis i recerca, educació, serveis a visitants,...)
Indirectes (derivades o vinculades a l'actuació de les entitats de custòdia)
<ul style="list-style-type: none">
• Edició i disseny gràfic i digital
• Projectes d'infraestructures i senyalització en finques de custòdia
• Projectes de recuperació i manteniment d'elements tradicionals del paisatge i edificis en finques de custòdia
• Projectes de recuperació i conservació eficient d'ambients forestals, agrícoles i de pastura en abandonament. Ambients aquàtics i de ribera.
• Producció artesanal i ecològica en finques de custòdia i altres productes i materials d'entitats de custòdia
• Desenvolupament rural i ecoturisme vinculat a la custòdia del territori
• Algunes de les oportunitats directes d'ocupació també poden ser serveis indirectes.

En la mateixa línia la XCT també estudiarà més endavant de promoure altres serveis comuns que facilitin la creació d'ocupació, com la promoció de productes provinents de finques amb acords de custòdia, o la creació d'un equip de gestió, conservació i manteniment de finques a l'abast de les entitats de custòdia, en la línia que comentàvem més amunt.

3. On ens trobem avui?

Per a aquesta ponència volia presentar-vos algunes dades sobre el nombre de treballadors en entitats de custòdia, sobre el pressupost anual global de les entitats de custòdia, o sobre la contribució que representem per al PIB i el desenvolupament social i ambiental del país. Aquestes dades simplement no existeixen, i recopilar-les representa un treball de recerca que no era al meu abast per a aquesta ocasió⁴. Tanmateix en una enquesta elaborada per la XCT el 2002 (Ferran i Pietx 2002) i resposta per 18 organitzacions, només el 44% afirmava tenir alguna persona remunerada dedicada a iniciatives de custòdia, i el 86% considerava tenir persones

⁴ La ponència de Josep Germain en aquesta III Reunió sí que fa una estimació d'algunes d'aquestes dades.

amb capacitat tècnica per a projectes de custòdia, remunerades o no. També es possible afirmar que un percentatge alt d'entitats no tenen una estructura de funcionament basada com a mínim en un pressupost anual, una reunió trimestral de junta amb acta registrada, i un pla estratègic que inclogui pautes de finançament i professionalització a mig termini. En l'enquesta citada, només el 55% de les entitats havia cercat algun tipus de finançament per a projectes de custòdia durant els dos anys anteriors. I a la pregunta sobre les principals mancances a l'hora d'iniciar projectes de custòdia el finançament i la manca de temps i/o personal eren les més repetides.

Per altra banda, tres casos concrets ens mostren que les entitats de custòdia, i per extensió les ambientals, encara no tenen el reconeixement que voldríem. El *Llibre Blanc del tercer sector* (Castiñeira 2003), editat fa pocs mesos per la Generalitat de Catalunya fa una anàlisi detallada de les entitats del tercer sector ... *cívico-social*, ja que el llibre es limita exclusivament a les ONGs que treballen amb les persones dins un concepte *social* estricte, i no inclou al tercer sector ambiental. En la mateixa línia, al nostre país tenim la sort de disposar d'un centre de formació empresarial (ESADE) que organitza un curs direcció d'ONGs... però realment s'adreça a ONGDs, és a dir de desenvolupament i cooperació, i el seu sistema de beques, adreçades a ONGDs, limita al mínim la participació d'ONGAs (Ambientals). La Fundació Lealtad⁵, creada recentment per promoure el reconeixement social i la transparència d'ONGs ha creat uns principis als quals es poden adherir... les organitzacions d'interès social que tinguin finalitats d'acció social, cooperació i acció humanitària.

Aquest estiu, visitant la reserva ornitològica de Balranald⁶, una de les més remotes de la Royal Society for the Protection of Birds, vaig trobar-me un petit mas sense vigilància regular, amb una exposició i un racó amb targetes postals, agulles amb ocells i una urna per a fer el pagament. Les entitats de custòdia de casa nostra no hem desenvolupat encara aquest instint imprescindible per a la captació de fons, però a vegades es tracta només de fer el primer pas. En poc més de dos mesos, la XCT va aconseguir aquesta primavera el mecenatge d'un total de 10 empreses i 2 persones privades que van col·laborar amb donacions materials, descomptes i serveis gratuïts en l'equipament del laboratori de custòdia del territori. No explico aquests dos exemples per seguir-los al peu de la lletra, si no per ressaltar que cada entitat ha de crear i posar en pràctica les seves estratègies de finançament.

He centrat els meus arguments en les entitats privades de custòdia, però les entitats públiques es troben en situacions similars de manca de reconeixement, estratègia i capacitat dins les estructures municipals, o en consorcis interadministracions.

4. Quin potencial tenim?

Tota aquesta reflexió anterior no vol ser victimista ni ha de ser motiu per a l'immobilisme. Ben al contrari, ens ha d'ajudar a pensar el perquè d'aquesta situació, com podem corregir-la i fins on podem arribar, coneixent també els nostres límits. En definitiva es tracta de "*ser valents però conscients*" de cara seguir avançant. El potencial de les entitats de custòdia del territori és sobre la taula, i ara cal consolidar-les per continuar-les i ampliar-les.

Hi ha exemples concrets d'entitats públiques i privades de custòdia que amb creativitat, rigor, esforç, eficàcia i professionalització estan avançant en projectes

⁵ <http://www.fundacionlealtad.org/web/jsp/index.jsp>

⁶ www.rspb.org.uk/reserves/guide/b/balranald/index.asp. Illa de North Uist (Illes Hèbrides Exteriors, Escòcia).

realment innovadors que els acosten cap a aquesta consolidació, que comporta creació estable d'ocupació. Alguns els explicaran en les ponències i les comunicacions d'aquesta III Reunió, d'altres els podeu veure al mercat de la custòdia i a la zona de pòsters.

El pas inicial cap a la professionalització d'una entitat de custòdia no és fàcil, ja ens en parlarà en Jordi González en la seva ponència, però hi ha vies de finançament per començar⁷, i els voluntaris o les persones en pràctiques també poden ser una via per experimentar i avançar cap a la consolidació posterior de professionals.

La propietat, la societat i el territori avui demanen el suport de les entitats de custòdia per fer una bona gestió. Les demandes i consultes que hem rebut a la XCT en aquests pocs mesos de funcionament ens permeten assegurar això clarament. Mentrestant, l'administració catalana està interessada en la custòdia i està estudiant com millorar el marc per fomentar-la.

Amb tot això vull dir que el potencial hi és i el què cal es fixar les estratègies per avançar cap a l'ocupació i la professionalització d'unes entitats que han de caminar cap al reconeixement social com a via per consolidar la seva activitat.

5. Quines reptes tenim i quins passos podem seguir?

Al llarg del seminari d'avui sentirem a diferents ponents que tractaran sobre alguns dels reptes més importants, i durant el dinar-debat tindrem l'ocasió d'exposar nosaltres mateixos els principals reptes i necessitats que detectem a l'hora de fer avançar les entitats de custòdia i generar aquestes oportunitats de professionalització i creació de llocs de treball. La Carta de reptes i necessitats per a l'ocupació i la professionalització en custòdia del territori servirà de directriu per a la XCT i per a totes les entitats i institucions que vulguin contribuir a assolir-los.

Per tal de crear ocupació i professionalitzar les entitats de custòdia pensem en aquests cinc àmbits fonamentals on actuar i que tractarem al debat posterior:

- el finançament de les entitats i els seus projectes
- l'organització i la infraestructura de les entitats
- la promoció de les entitats i els seus projectes
- l'acció de l'administració local, per promoure projectes i activitats econòmiques vinculades a la custòdia del territori que creïn ocupació i cercant aliances amb les entitats privades per posar-ho en pràctica, i
- la professionalització mateixa, com a via per millorar l'actuació en els àmbits anteriors.

Però vull acabar la meva intervenció donant la meva visió sobre els reptes i els passos que ens hem de plantejar. Molts d'aquests passos són metodològics i la bibliografia sobre gestió d'entitats no lucratives dona pautes per afrontar-los.

→ **Organitzacions sòlides en quant a l'estructura i el funcionament.**

Amb independència del grau de professionalització, i encara que sigui inexistent, cal que les entitats de custòdia tinguin motivació, direcció, cultura organitzativa, recursos humans i mecanismes de gestió, avaluació i presa de decisions. Això contribueix a la cohesió, fa que les organitzacions siguin més efectives en la seva

---

⁷ Segur que manca una base de dades que les catalogui exhaustivament, i cal aconseguir-ne més, però ja és el moment de començar a utilitzar-les. El noticiari electrònic mensual *Custòdia de 30 en 30* en va destacant totes les que tenim coneixement.

feina i dona una imatge positiva de cara a captar recursos. És un primer pas fonamental de tot el procés.

→ **Entitats amb una cultura organitzativa dinàmica i positiva**

Aquest és un concepte poc tangible, però que és clau per la implicació de professionals i voluntaris i per a l'èxit de l'organització. Cal saber trobar un punt que generi una dinàmica on les persones estiguin motivades, dedicades i determinades en la missió de l'entitat. Una atmosfera de treball positiva aporta cohesió, responsabilitat, principis, eficàcia i creativitat.

→ **La professionalització com a inversió**

Qualsevol inversió té un risc i al quadre he apuntat abans algunes amenaces de les quals hem de ser molt conscients. Però davant del risc, el què hem de fer és preguntar-nos:

Què ens passarà si no invertim en recursos humans?
Què podem perdre si no ho fem?

Perquè puguem veure uns resultats hem de tenir clar que és necessària una aposta inicial i estar disposats a invertir, ja sigui diners, esforços, il·lusió... Aquest és un punt especialment important quan establim relacions i aliances amb la societat. Per tant, toca de ple amb l'equilibri que busca la custòdia entre els diferents actors protectors.

→ **L' acceptació del model voluntaris-assalariats com un element estratègic fort**

"La interacció entre aquests dos pols és precisament on es dona el corrent elèctric que manté viva i enèrgica una organització no-lucrativa" (Ramon Garcia, dins de Castiñeira, 2003). La professionalització de l'entitat no ha de suposar cap renúncia a la base participativa i voluntària de l'entitat. Caldrà que les entitats estableixin polítiques que clarifiquin i defineixin el rol dels assalariats, voluntaris i les polítiques de relació entre ambdós tipus de personal. Una gestió de les persones que eviti alhora la mercantilització, la pèrdua de valors i identitat o la burocratització.

Aquest model tindrà concrecions diferents segons el pes que els dos grups, voluntariat i assalariats, tinguin en l'entitat, i en el cas d'entitats que prenen compromisos de gestió de finques i espais naturals amb administracions, i que necessiten dotar-se d'una bona capacitat tècnica per fer front aquests compromisos.

Per tenir un equip humà preparat, la formació tan del voluntariat com de l'equip assalariat serà essencial per tal d'assolir equips motivats i compromesos amb el projecte contínuament.

→ **Recerca de coherència interna en tot allò que fem**

En aquest punt és molt important la planificació estratègica de l'entitat, com a base per a gestionar el creixement i mantenir-se centrat en la missió. Les formes de finançament i les activitats poden afectar o qüestionar la pròpia filosofia, raó de ser o sentit inicial de la nostra organització. La coherència constant de la nostra planificació en relació a la nostra "missió" és essencial, doncs a vegades, podem tenir oportunitats, que no són més que amenaces que ens poden fer desviar de la trajectòria de les nostres organitzacions.

→ La importància de la comunicació i el màrqueting

Les entitats més o menys informen sobre el què van fent, amb butlletins, tríptics, webs, etc. Però comunicar significa transmetre uns missatges i unes actituds que van molt més enllà. Per això cal una estratègia de comunicació fonamentada en l'anàlisi del públic a qui ens dirigim. Especialment cal pensar que la custòdia del territori és un concepte nou i que hem de fer arribar de manera clara i homogènia a propietaris i al públic en general. Una bona estratègia de comunicació, ha de generar interès públic en el treball de l'entitat, ha de promoure l'entitat i atraure persones que hi vulguin col·laborar i ha d'augmentar el reconeixement de la seva tasca, generant una bona imatge pública.

Si volem que la gent ens col·labori, recolzi la nostra entitat haurem de donar-nos a conèixer i demanar. Però, això que sembla tant clar, perquè a la pràctica ens fa vergonya? Hem d'entendre la comunicació en el sentit d'involucrar, engrescar, il·lusionar, fer partícip. El repte està en trobar amb qui compartir els nostres valors, les nostres inquietuds, els nostres encerts i fracassos, i transmetre allò què estem assolint per contagiar al públic de la nostra il·lusió.

→ Presència d'innovació i mirada cap enfora

La velocitat dels canvis d'avui planteja a les nostres entitats que siguin capaces de seduir, innovar i oferir projectes diferents, engrescadors que siguin capaços de seduir els diferents agents.

En aquest sentit, Juan Mezo (a Castiñeira 2003) ens diu que *"Per innovar en els nostres programes, per comunicar millor els temes, hem de mirar cap enfora de l'organització"*. La presència de professionals en les nostres organitzacions ha de permetre analitzar informes i estudis relacionats i que orientin les nostres finalitats, investigar el comportament de les persones que ens donen suport, fer-se present en debats i actes públics, escoltar la gent, estar oberts a noves idees. Només així podrem millorar la tasca de sensibilització, arribar millor a la societat i per tant caminar cap aquest reconeixement social.

6. Cloenda

Els reptes aquí plantejats són grans per moltes de les nostres organitzacions. Més tenint en compte que el nostre sector és encara poc madur i que camina cap a la professionalització, però encara està lluny d'assolir-la. Així doncs sóc perfectament conscient que els punts claus aquí plantejats requereixen un esforç important per part de les entitats.

Estem davant un model de treball molt nou en el què cal construir noves formes de fer i de relació entre agents molt diversos, i per això cal molt diàleg i la voluntat de trobar punts comuns. Un exemple de les noves col·laboracions són les relacions de patrocini, mecenatge i també els mateixos processos d'acords de custòdia. Aquests nous models de col·laboració demanen saber gestionar-los bé per assolir unes relacions fortes, duradores i estables, que permetin assolir a llarg termini l'objectiu que tots, ciutadans, voluntaris, administracions, propietaris i organitzacions volem i que són la causa que impulem: la protecció del nostre entorn natural i cultural.

Agraïments

Agraeixo a la Núria Prat el seu suport i les seves aportacions en l'apartat dels reptes i els passos a seguir.

Bibliografia

- Asensio, N., A.Cortina i J.Pietx. 2002. *Opcions per a la custòdia del territori en finques privades. Guia pràctica per a la propietat*. Fundació Territori i Paisatge / Xarxa de Custòdia del Territori. 32 p.⁸
- Castiñeira, A. Coord. 2003. *Llibre blanc del tercer sector cívico-social*. Centre d'Estudis de Temes Contemporanis. Generalitat de Catalunya. 342 pp.
- Ferran, A. i J.Pietx. 2002. *Enquesta 2002 a les entitats vinculades a la Xarxa de Custòdia del Territori. Informe final*. Informes de la Xarxa de Custòdia del Territori, 1. 18 pp.⁹
- Gardner, J., C.Sherlock i G.Hunter. 2003. *Appreciating the values, needs and potential of the stewardship and conservation sector in Canada: Strategic directions for funding and other support*. The Leading Edge Conference - Stewardship and Conservation in Canada 2003. Comissioned Research. 117 pp. (consultable a: www.stewardship2003.ca/research/libraryMain2.asp?category=1&audienceID=6).
- Moreno, R. i J.Pietx. 2003. *Primer inventari d'acords i entitats de custòdia del territori a Catalunya, les Illes Balears i Andorra. Informe Final*. Informes de la Xarxa de Custòdia del Territori, 2. 21 pp.¹⁰
- Rayment, M. i I. Dickie. 2001. *Conservation Works... for local economies in the UK*. Royal Society for the Protection of Birds. Sandy, Gran Bretanya. 60 pp. (consultable a: www.rspb.org.uk)

---

⁸ Sollicitud d'exemplars: info@custodiaterritori.org

⁹ Consultable al Centre de recursos, www.custodiaterritori.org

¹⁰ Veure nota anterior